

Ukininkas

Prekė laikraščio:

Prusuose ir į Austriją 21/2 auks.
[Ameriką ir į kitas svetimas
žemes 4 auks.
[Rusiją (kuvertuose) 5 rubl.

LIETUVOS

UKININKŲ LAIKRAŠTIS.

Prekė apgarsinimų:

Už eilutę smulkaus
rašto arba už jos vietą per
pusę puslapio 60 feningių.

IŠEINA KAS MĖNESIS VIENĄ KARTĄ.

Šelpimas vargdienių.

Kad ir vargas spaudžia mus visus ir mes pirmiausiai stengiamės aprūpinti savo reikalus, bet podraugiai negalime apleisti savo brolius varguolius — ir noroms nenoroms turime juos šelpti. Prie tų varguolių mus brolių prigul tie iš beturčių, kurie ar tai dėl ligos ar tai dėl luošumo ne gali uždirbti sau duoną. Sunkiai susirgęs arba pasižeidęs varguolis negalėdamas uždirbti duoną turėtų mirti badu, jeigu kiti nepaduotų jam rankos pagalbos. Tokius ligonius šelpia visur, visose viešpatystėse, bet šelpimas šelpimui ne lygus. Teip apšviestose šalise toki varguoliai lengvai patenka į ligonbutį, ten gauna maistą ir reikalingą pagalbą, o užmoka už juos arba labdaringos draugystės, arba valščiai, arba pinigai ant to imasi iš tam tikrų kasų (krankenkasse). Pas mus-gi kitaip einasi. Ligonbutių yra labai mažai ir labai sunku į jį patilpti toliau gyvenantiems. Be to ligonbutiai yra apleisti ir mažai naudingi dėlto, kad ligonbutių turtą valdo valdžia, kuri samdo daktarą ir mažai teisirūpin apie ligonių prižiūrėjimą ir užlaikymą. Kiti ligoniai pabuvę tokiam ligonbutyje ne nor antrą syk grįžti į tą ligonbutį *) Išsiuntimas neturtingų ligonių į ligonbutį prigulį nuo daktarų ir pavieto valdžios. Už maistą ir gydymą tur užmokėti ta draugystė, prie kurios jis prigul t. y. arba miestas arba valščius. Tokiu budu valščiai ir miestai privalo rūpintis apie neturtingus savo ligonius ir reikale turi mokėti pinigų už užlaikymą ir gydymą jų ligonbutyje. Bet išeina, kad varguoliai tankiausiai tur rūpintis patys apie save.

Daugumas varguolių yra suvis apleisti ir įpuolę į ligą vos tik teapsigina nuo bado. Po kiek sušelpia juos draugai varguoliai, kurie da ne įpuolę į ligos ir bado nagus. Budami apleisti turtingesniųjų varguoliai sunkiai kovoja

*) Toks netikęs yra Marjampolės ligonbutis, kur daktaru yra p. Uscinskas.

su liga ir nekartą pirm laiko išeina iš svieto arba gauna paliegi ar kitą kokią kliaudę, kuri paverčia jį į žmogų nelaimingą, elgėtą (ubagą). Toks žmogus, kuris negal sau uždirbti duonos, yra didelė sunkenybė kitiems. Noroms nenoroms reikia jį maitinti ir šelpti, nės to reikalauja ne tik meilė artymo, bet ir mus pačių nauda: negaudami maisto elgėtos (ubagai) turėtų vogti, nės nieks nenori mirti badu. Kiti iš ubagų suvis netur vietos ir pastogės, jie netur kur priglaust savę ligai užėjus ir dėlto susirgę ne mažai turi vargti ir kentėti: tokius ligonius paprastai važioja per kaimus viens nuo kito, kolaik jie bevarginami ne išeina iš svieto. Matant toki žmonių gyvenimą ima ne mažas gailestis kiekvieną. Ar toks gyvenimas yra daug sunkesnis už gyvenimą gyvuolio, nėra gyvuolio susirgusio nieko ne varo iš tvarto, o žmogaus ligonio nieks nenor maitinti ilgai ir rupinasi kuogreičiausiai jį atstumti nuo savęs. Tokį padėjimą varguolių reta kur gali atsitikti. Tuom tarpu Lietuvoje yra tai paprastas daiktas. Apšviestose šalise yra namai prieglaudos, kur buna talpinami tie iš vargdienių, kurie neteikę sveikatos arba dėl senatvės negali uždirbti duoną. Toki namai yra įkurti miestų ir valsčių ir ant jų užlaikymo yra paskirtas tam tikras mokestis nuo gyventojų. Tas mokestis yra sulyginant daug mažesnis už tą mokesį, kurį mes turime mokėti šelpdami ubagus. Jeigu skaityti, kad vienam ukininkui ant almužnų išeina kas dien vidutiniškai po skatiką, tai per metus išpuls apie 2 rublių. Tokia pašalpa ubagams yra labai didelė. Dabar pas mus pašalpų gauna ne tik tie, ką tos pašalpos reikalauja, bet ir tie, ką galėtų apseit be jos: daug yra ubagų, kurie tingėdami dirbti vaikiojasi po svietą ir vilioja nuo žmonių almužnas ir piningus. Žmonės-gi, šelpdami apgavikus, prilaiko veislę ubagų — apgavikų. Ant nelaimės da tarp mus užsiliko įtikėjimas į šventenybę ubagų maldų, kurias tie pardavinėja žmonėms už pamaldas. Žmonės butinai reikalauja nuo

ubagų maldos už almužną. Malda, tokiu būdu pavirto dabar į tavorą, pirkinį, kurį galima parduoti ir nupirkti. Šelpdami pavargėlius už jų maldas mes užvedame kupčystę, andelį, parduodame (pamaldas) almužnas, o perkame maldas prilaikome tinginystę, davatkystę, apgavystę . . . Dėlto ir nėra tokios šalies, kur būtų privisę tiek daug ubagų, davatkų, brostvininkų kur šelptų ubagus ne dėlėi jų luošumo tik dėlėi jų maldų. Suvesti į tvarką šituos mus reikalus būtų labai geistina ir naudinga. Bet kaip tai padaryti?

Senovėje buvo Lietuvoje t. v. „spitolei“ prie bažnyčių. Tuomet bažnyčia priglausdavo nelaimingus vargdienius. Dabar užsiliko tik vardas tų „spitolių“ ir jos pavirto į vietas, kur prabaščiai laiko savo sveikus ir drutus bernus. Dabar bažnyčiai ne suteikia vargdieniams priglaudos ir mažai tesirūpin apie anų reikalus.

O tuom tarpu amžiniams vargdieniams ir dabar geriausiai pritiktų atrasti prieglaudą prie bažnyčios.

Ak, žmonės duoda kas metą kalėdą prabaščiai, o kaip kur siunčia jam ir almužnas svečiams priiminėti. Ar-gi nebutų galima drauge su minėtomis almužnomis siųsti teip-gi almužnas vargdieniams užlaikyti? Tame reikale didelę naudą galėtų atnešti žmonėms kunigai. Jiems geriausiai pritiktų vesti šitą labdaringą darbą. Prieglaudos butas galėtų but iškurtas kiekvienoje parapijoje, arba viens ant kelių parapijų arba ir ant viso pavieto. Vedimas knygų ir užžiurėjimas priglaudos be to turėtų but pavestas ištikimiesiems žmonėms, kuriuos išrinktų parapija. Užvedus labdaringą darbą plačiai, žinoma, reiktų tuomet prašyti pavelijimo valdžios. Viešpatystės įstatymai persekioja valkijosus ir ubagus ir dėlto valdžia nesipriešintų, ikurimui priglaudos būtų, jeigu tik žmonės išreikštų norą sudėti pinigų arba proviziją ant užlaikymo ubagų. Į tokius butus galėtų patilpti tik tikrai reikalaujantieji pašalpos. Sveikesniejie ubagai priversti būtų eiti dirbti. Priглаustieji-gi ubagai galėtų teip-gi rasti atsakančių sau darbą priglaudos namuose.

Apšviestose šaliose yra toki priglaudos butai, kur priglaustieji veiktų užsiimti sau duoną, atlikdami visokius smulkius darbus. Vieni siuva, kiti pina skrybėles, gurbus, kedės treti daro iš medžio visokius paveikslus. Visokių darbų išmokina priglaustuosius būtų užveizdas.

Kaslink sušelpimo darbininkų įpuolusių į ligą, tai pirm viso ko reikalingas yra padidinti skaitliaus ligonbučių. Apie ligonbučius pirmiausiai turėtų pasirūpinti dvarai, kur yra susitelkę daug darbininkų. Ukininkai teip-gi galėtų užvesti kituose pavieto miestuose ligonbučius juo, kad kituose miestuose jau yra aukauta šiek tiek pinigų ant ligonbučių. Jeigu

ukininkai galėjo apsiimti mokėti pinigų ant Varšavos bepročių ligonbučio, tai juo jie galėtų paaukauti dalį pinigų ant ligonbučio savo krašte. Maskolijoje yra ligonbučiai ne tik miestuose, bet ir kaimuose. Ten daktarams mokasi algos ir dėlto ligoniai gydosi dykai ir gauna da vaistus. — S.

Atsilikęs pjovikas.

Ryt šventa diena,
Da mano viena
Dirvelė stovi nepjauta.
Naktis ateina,
Namo jau eina
Visi nupjovę ilsetis.
Bet aš da pjausiu,
Pjausiu, neliausiu:
Turiu pabaigti ją šiandien.
Ne duosiu vėjui,
Javų kulėjui,
Kulti varpelių ant dirvos!
Ir paukščiams lesti,
Ir žvėrimis ęsti
Ne duosiu brangių grudelių!

* * *

Aš čionai sėjau,
Ariau, akėjau, —
Tai mano vis čionai darbas;
Darbo daug dėta,
Prakaito lieta —
Brangus man grudas kiekvienas!
Ir Viešpats Dievas,
Dangiškas Tėvas
Davė man vaisių nemažą:
Tik žingsnį žengsiu,
Pėdą prirengsiu —
O kaip ant širdies linksma:
Varpos tos ilgos,
Nerasi smilgos, —
Bus šimet duonos ik sočiai!

* * *

Dalgelių traukiant,
Neilgai laukiant,
Baigsis trumpa naktuzė.
Bet tuoj — tuoj baigiu
Pjaut aštriu dalgiu
Še! . . . jau ir galas dirvelės!
Girdėt jau garsiai,
Lyg varpas tarsi,
Kaime gaidys užgiedojo:
Tai šventa diena,
Laukta kasvieno,
Ant visos žemės užstojo.
Dirvą nupjovęs,
Pėdus sukrovęs,
Saldžiai dabar pamiegosiu! . . .

Šiaulėniškis.

Dizenterija arba kruvinas vidurivimas.

Yra tai paprasta liga karštų kraštų; pas mus ji atsitinka rečiau, tik vasaromis, bet pakilus kurioje vietoje ne vieną žmogų iš svieto išvaro.

Pažinti tą ligą labai lengva. Ligonis pradeda tankiai laukan bėgti; išpradžių eina kaip paprastai, bet toliau jau vienais tik kraujais su puliais. Išėjęs laukan, ligonis ilgai turi stenėti, nuo ko vidurius da labjau skauda. Priegtam ligonis nieko nevalgo, nemiega nuo nuolatinio bėgimo ir sopėjimo. Mokinti patyrė, kad toje ligoje storose žarnose atsiveria daugybė nedidelių puliuojančių opų (ronų); nuo to ir skauda vidurius ir laukan bėgasi su kraujais ir puliais.

Abelnai imant liga yra sunki, nors pas mus nuo jos mažai tenumiršta. Numiršta, kur seni arba ligusti žmonės; kartas numiršta ir stiprus sveikas žmogus, bet tai atsitinka paprastai per netikusį gydymą ir negerą apsiėjimą ligoje, arba jeigu dizenterija besergant prisideda da kita kokia liga, kaip štai plaučių ar širdies uždegimas.

Apie tai kaip gydyti šią ligą aš čion nieko nepasakosiu, nės liga yra svarbi, kiekvienas turi juo greičiaus kreiptis prie gydytojaus, idant anai apžiūrėjęs ligonį tam tikrus vaistus nurodytų. Čion aš pasakysiu tik kelis žodžius apie tai, ką nereikia daryti šitoje ligoje ir kaip elgtis su valgiu. Pirmučiausia jokiū būdu nereikia imti jokių bobišku vaistų, nės šitais tik padidinsite sau skaudėjimus ir ligą savo sunkesne padarysite. Kaip nišmintingai elgiasi kartais žmonės, aš pats persitikrinau. Da mokslus man einant, mūsų apygardoje vieną vasarą viešpatavo dizenterija, daugybė žmonių sirgo, neviens ir mirė. Nežinia iš ko pakilusi buvo tada terpu kaimiečių nišmintinga paskala, buk gydytojai nemoka ir nē neapsiima gydyti šią ligą. Pertai kuomet niekas iš tos apygardos nesišaukė prie gydytojaus; jų vietą užėmė kaimo bobos su savo vaistais ir rodomis. Kuom jos gydė, viską negaliu suskaičiuoti, žinau, kad labai mėgo laikyti ligonių galvą ant puodo, kuriame virino metėlius, idėtus i stiprų (nuo 90%) spiritą. Potam duodavo tą spiritą da karštą gerti ligoniui dideliais šaukštais, o metėlius dėjo jam ant bambos. Kitos vel, kaipo vaistą, duodavo gerti barščių rugštį, leką suskustą, kuriuom laiškų pečetija ir t. t. Nuo tokio gydymo ligoniai apsirgdavo da sunkiaus. Jeigu butų kreiptasi prie gydytojų, tai anie butų apmalšinę skaudėjimus, sulaikę per tankų laukan bėgimą ir tuomi butų sutrumpinę ligą.

Teipo-gi daug pikto padaro sau ligoniai nežinodami, ką valgyti šitoje ligoje. Tie, kurie visiškai nieko nevalgo, daro labai negerai, nės

tuomi labjau savę apsilpnina, o juo žmogus silpnėsnis juo ir liga sunkesnė darosi. Kaip kiekvienoje, teip ir šitoje ligoje, kad ir nenorint reikia šį tą valgyti. Ką valgyti? Žinome jau, kad šitoje ligoje storose žarnose pasidaro opos, pertai su valgiu reikia ypachiai atsargiu buti; nereikia valgyti jokių valgių, kurie labai prikemša vidurius kaip štai bulbos, duona; teipo-gi nereikia valgyti jokių aštrių dalykų kaip štai, silkių, pipirų, garstyčių ir tt.; reikia kaip galint saugotis visokių rugščių valgių, kaip barčiai kopustai ir kiti, nės nuo jų greitai vidurius išpučia, teipo-gi reikia neimt jokių vaisių ypachiai žalių. Geriausia kaipo valgis yra: atvirintas pienas, kruopos su pienu, arbatą, vynas. Valgyti reikia tankiai o nedaug ant sykio. Nuo skaudėjimų gerai dėti ant vidurių palas pavilgytas i šiltą vandenį vieną arba ir su actu sumaišytą.

Kad apstabdyti viduriavimą, galite duoti iš naminių gydyklų mėlynių vuogų (*vaccinium myrtillus* — lotyniškai): šaukštą džiovintų mėlynių vuogų užpilkit stiklu karšto vandens, pastatykit šiltai, kad pritrauktų, ir duokit ligoniui gerti po 1—2 valgomu šaukštą ant syk; sultys (sokas) mėlynių ir-gi gerai tam yra; tas pačias vuogas mėlynių galite sutaisyt su vynu ir su degtine.

Apie džiovą

(kitaip sausligę arba ar iš lenkiško sukatas).

Yra tai dažniausiai plaučių liga. Pas susilpnėjusį žmogų plaučiuose išsiveisia tam tikri maži, tik per padidinamus stiklus matomi augalėliai, vadinami baktėrijomis. Tos baktėrijos, syki išsiveisiusios plaučiuose, kaskart vis daugiaus plaučius ēda, pertai ligonis palengva nyksta, o kada jau plaučių nedaug sveikų palieka, ligoniui sunku kvėpuoti iš to ir turi mirti.

Paprastai buna teip. Žmogus silpno sudėjimo (nės tvirto sudėjimo žmogus beveik niekados džiova neapserga), arba po kokiai ligai ar teip tarytum be jokos priežasties pradeda kosėti kosulys tai pasididina tai vėl sumažta, bet visiškai nepalauja toliau ligonis pradeda atsikosėti skreplius, kurių buna kartais daugiaus, kartais mažiaus; kartais su skrepliais krauju kokią gyslelę atkorti, arba vėl retkarčiais per burną daug kraujo prasimuša. Apart to ligonis ina karščiuot kartais, prakaituoti naktimis, nustojo noro valgyti ir nyksta vis labyn. Teip pereina keli mėnesiai, o nekartą ir keli metai, ligonis iš bando visokius bobų vaistus, gydosi tai nuo patrukio, tai nuo voties, bet matydamas ant galo, kad tai nieko negelbsti, kreipiasi prie gydytojo, bet jau esti per velu, liga yra jau teip išigyvenusi, juog išgydyti ją jau jokiū būdu negalima. Galima padaryti tik tiek, kad plaučiai gestų neteip greitai ir tokiu būdu pratęsti gyvenimą ligoniui ant kelių metų.

Nors pagal augščiau minėtus ženklus galima spėti apie džiovą, bet tikrai pažinti ją gali tiktai gydytojas išklauses plaučius ir visaip ištyręs ligonį, nės kaip kosulys, teip ir prakaitas gali buti netik pas ligonį sergantį džiovą, bet da ir kitomis ligomis. Teip-pat ir kraujas gali prasimušti netik pas sergantį džiovą, bet ir prie kitų ligų.

Iš kitos vėl pusės ligonis, pas kurį yra kosulys, bet niekad nepasirodo kraujas, tegul savę neramina, kad jis netur džiovas, dėl to kad niekad su kraujais neatsikosti.

Atsitinka teip-pat ligoniai, pas kuriuos yra džiova, bet nėra nė kosulio, nė prakaito naktimis tik nyksta palengva ir retkarčiais karščiuoja. Tokiuose abejotinuose atsitikimuose reikia juo veikiausiai kreiptis prie gydytojaus, kad neapleisti ligą, nės ji yra išgydoma, jeigu pačioje pradžioje pradėti gydyti.

Nuo ko paeina džiova? Priežastia džiovos kaip jau sukėme yra baktėrijos, kurios išiveisusios plaučiuose gadina anuos palengva, o tuom ir visą žmogų palengva myriop traukia. Baktėrijos tos gali išiveisti plaučiuose tik susilpnėjusių žmonių; pas tvirtus žmones juos kuomet niekad ne išigyvena. Tankiausia užpuola jos žmones, kurie paeina nuo tėvų, turėjusių džiovą. Šitie jau užgema su palinkimu prie džiovos. Nevienas turbūt pažysta tokius tėvus, kurių vaikai tai kudikystėje, tai jau paugėje išmiršta džiova. Priežastis to yra tas, kad viens iš tėvų turi tą ligą, pertai ir vaikai labai lengvai ja apserga. Vos tik kunas dėl kokios nors priežasties susilpnėjo, baktėrijos išigavo į plaučius, nės plaučiai žmonių paeinančių nuo tėvų turėjusių džiovą yra puiki dirva dėl tų baktėrijų.

Daug rečiau apserga džiova žmonės, paeinantie nuo sveikų tėvų. Pas tokius baktėrijos gali išiveisti plaučiuose tiktai tada, kada kunas jų yra labai apsilpnėjęs ar tai nuo kokios ligos ar nuo sunkaus nesveiko gyvenimo.

Kokių-gi budu patenka į žmogaus plaučius anos džiovos baktėrijos? Dalykas labai prastas! Itraukia jas žmogus, bekvėpuodamas su oru. Mat, tos baktėrijos yra mažesnės už mažiausią dulkėlę ir teipo-gi kaip dulkės lakioja po orą. Gryname ore jų yra labai mažai, už tai kambariuose, kur gyvena sergante džiova ligoniai ir ore ir dulkėse yra daug baktėrijų, kurias ir sveikas žmogus kvėpuodamas įtraukia į plaučius. Jeigu jas įtrauks žmogus tvirtas, sveikas, jos, neatradę geros dirvos plaučiuose sunyks; bet patekę į plaučius nusilpnėjusio žmogaus, ims juose veistis.

Čion vėl pakyla klausymas *iš kur-gi imasi ore tos baktėrijos?* Į orą tos baktėrijos pakyla iš skreplių, sergančių džiova, ligonių. Jeigu

toki ligoniai spjauo ant grindų, o šėip, kur atsitaiko; skreplys jo išdziusta ir baktėrijos, su dulkėmis pakilusios, lakioja po orą. Pačiam ligonių kvape nėra džiovos baktėrijų. Tokiu budu šaltiniu džiovos yra iš vienos pusės tėvai, kurie džiovą savo perduoda vaikams, iš kitos pusės skrepliai ligonių, sergančių džiova.

Ar išgydoma yra džiova ir ar ilgai galima su džiova gyventi? Paprastai žmonės labai bijo džiovos. Išgirdę nuo gydytojo, kad pas jį yra džiova, nusimena, nenori nieko daryti, mat jam rodosi, kad nepoilgam reiks mirti. Tokia baimė yra nereikalinga, nės, viena, iš pat pradžios džiova yra išgydoma, o antra, suaugęs žmogus gavęs džiovą gali gyventi su jaja 10 arba ir 20 metų. Tik vaikai, apsirgę džiovą netraukia ilgiaus per 2 ar 3 metus.

Kaip saugotis nuo džiovos. Jau žinome, kad yra du šaltiniai džiovos. Pirmas yra tai tėvai, kurie perduoda savo džiovą vaikams. Pertai, kad neperduoti džiovą vaikams, kiekvienas vyras norėdamas vesti pačią, tegul žiuri, kad nepaimtų merginą iš šeimos sergančios džiova, teip-pat ir mergina tegul neteka už vyro iš nesveikos šeimos, nės tuomi savo gyvenimą padarys nelaimingu, o vaikai jų bus ligusti ir mirdami jaunystėje padarys jiems daug gailesties ir širdies skaudėjimo. Antras džiovos šaltinis yra tai skrepliai ligonių. Pertai tiems, kurie gyvena su tokiais ligoniais, reikia nedaleisti, kad ligoniai spjaudytų kur tik jie sumislina, o pastatyti jiems kampe ar pas lovą tam tikrą indą su vandeniu, į kurį jie turi spjaudyti. Patys ligoniai, jeigu jiems brangi yra sveikata jų, su kuriais draugia jie gyvena, turi rupintis spjaudyti tik į tokius indus. Indai tie reikia tankiai valyti, geriausia yra spjaudalai sumaišyti su karbolium ir išlieti kur nuo šalioje vietoje. Sumaišyti su karbolium reikia dėl to, kad karbolius užmuša tas batėrijas ir tokiu budu nereikia jau bijoti, kad jos kada pakilę į orą bus paojingos žmonių sveikatai.

Apart to kambariai, kur esti žmonės, reikia tankiai vėdyti ir abelnai juo švariaus užlaikyti.

Ką daryti jau apsirgus džiova? Apsirgus džiova reikia nenusiminti, ne mislinti tuojaus apie smertį, nės džiova yra išgydoma, jeigu tik ją pačioje pradžioje paimsime gydyti; bet gydyti ją turi ne bobos, tik geras išėjęs mokslus gydytojas.

Jau išsiplatinusią džiovą negalima išgydyti, bet prigulinčių apsiėjimų ir vaistais gali padaryti tai, kad liga eis pirmyn labai palengva ir ligonis galės da gyventi kokia 10 arba ir 20 metų.

Tokio vaisto, kuris galėtų užmušti džiovos baktėrijas esančias plaučiuose mokiūti da ligosiolaik neišrado. Tiesa karbolius ir kiti vaistai

greitai užmuša anas bakterijas esančias skrep-liuose, bet negalima jas vartoti užmušimui bakterijų gyvo žmogaus plaučiuose, nės žmogus turėtų paimti tiek tų vaistų, kad pats numirtų nuo jų pirmiaus, negu bakterijos taptų užmuštos. Anais metais garsusis vokiečių mokslinčius Robertas Kochas buvo išradęs toki vaistą, kuris įleistas į ligonio kraują apsilpnina džiovos bakterijas. Išpradžių buvo mislyje, kad tas vaistas visiškai užmuša džiovos bakterijas, bet tolimesni bandymai parodė, kad nuo to vaisto bakterijos tik apsilpsta, o po tulam laikui vėl ir tai tankiai da skubiaus dauginasi, pertai dabar jau vėl nevartoja tą vaistą džiovai gydyti.

Neveizint, kad nėra da vaisto, kuriuom galima būtų užmušti džiovos bakterijas, esančias plaučiuose, tačiau džiova pačioje pradžioje yra išgydoma. Štai koku būdu. Mes jau nekartą minėjome, kad džiovos bakterijos negali veistis plaučiuose stipraus žmogaus. Patėmyje šitai gydytojai dabar gydo džiova ne tiek vaistais, kaip duodami rodas, koku būdu sustiprinti kuną ir plaučius ir tuomi arba visai sunaikinti bakterijas arba bent apsilpninti jų pasidauginimą. Dėlto tai gydytojai pirmučiausia įsako ligoniui gerai užsilaikyti valgyti gerus pastiprinančius valgius, kaip štai mėsą, pieną, kiaušinius; nebuti troškiam ore, nedirbti sunkių darbų ir tt. Apart to liepia saugotis visko kas gali apsilpninti žmogų: kaip štai negerti perdaug degtinės, nerukyti, ir tt. Svarbus daiktas yra plauti burną kelis syk ant dienos, kad išvalyti Skreplių liekanas, nės nuryti skrepliai gali pernešti ligą į žarnas.

Apart šitos, stačiai galima sakyti, svarbiausios rodas, gydytojai paprastai parašo da ir reikalingus vaistus, ar tai tam kad sulaikyti kosulį, ar kad viduriai geriaus maltų, ar kad prkaitą naktimis sumažinti.*)

Reikia pripažinti, kad gydymas džiovos yra nelengvas. Neturtingi negali apsieiti be sunkaus darbo, negali per kelis mėnesius misti gerais valgiais, negali turėti ruimingus butus. Terpu turtingų vėl yra daugybė tokių, kurie per savo nišmintingumą laiko per reikalingą gerti tik vaistus, kuriuos gydytojas parašė, apie tai kad reikia. Saugotis višo, kas daro pikta kunui, visiškai nesirupina ir tokiu būdu nepataiso, bet padidina džiova.

Ant užbaigimo kalbos apie džiova reikia pasakyti, kad džiovos bakterijos pas žmogų gali įsiveisti netik plaučiuose, bet ir kitose kuno vietose. Teip štai kartais jos įsiveisia gerklėje ir padaro gerklės džiova; kartais įsiulisia suna-

riuose; pas vaikus įsiveisia smegenys ir tai yra baisiausia džiova, nės visiškai neišgydoma. Apart to bakterijos gali įsiveisti: jakuose, žarnose, uodoje, kauluose ir tt.. žodžiu kiekvienoje kuno vietoje.

✓ Sugedimas vidurių pas vaikus.

Vaikų viduriai gali sugesti nuo įvairių priežasčių. Tankiausia viduriai genda nuo *neatsakančio valgio*. Vaikas privalgo arba žalių vaisių, ar šep kokio valgio perdaug paima.

Viduriams sugedus atsiranda sopėjimas, kudikis ima verkti, pradeda viduriuoti ar vemti. Maži vaikai kartais gauna didelį karštį.

Tokiame atsitikime, nors kudikis ir teip tankiai laukan bėga, pirmučiausia reikia duoti ricinos aliejaus. Mažiems duoda nepilną arbatinį šaukštuką, o didesniems pilną arba ir pusantro. Apart to reikia neduoti kudikiui valgyti nieko apart atvirinto pieno ir kruopų, o gerti tik atvirintą vandenį. Jeigu liga labai smarkiai suima ar ilgai tęsiasi, reikia kreiptis prie gydytojo. Šitokia liga tankiau užpuola jau paaugusius vaikus, kurie jau patys gali valgyti.

Mažus da prie kruties esančius arba pienu girdomus kudikius tankiausia vasaromis, laike didelių karščių užpuola labai smarkus vidurių sugedimas. Ta liga yra teip smarki ir sunki, juog gydytojai ją vadina *vaikų kolera*, ir teisybė pusetinai daug kudikių nuo jos numiršta.

Šita liga užpuola staiga. Kudikis pradeda tankiai viduriuoti, o kartais prie to prisideda ir tankus vemymas; vos tik kudikis ką paims į burnutę, tuojaus arba vemia ir per kitą galą leidžia. Mėšlas kudikio paprastai eiti žalias, dvokentis.

Žinoma priegtam ir vidurius skauda, pertai kudikis tankiai verkia, o motinos, kad apraminti jį, kiša nuolatai ar krutį ar pieną, ar da blogiaus čiulpę ir tuom tik padidina kudikio sopėjimus.

Šitai ligai užpuolus geriausia yra tuojaus kreiptis prie gydytojo; čion aš paduosiu tik rodas apie tai, kaip maityti toki kudiki, nės motinos paprastai tik padidina ligą. Kruties reikia duoti ne tankiaus kaip 7 sykius per dieną ir kokius 2 sykiu naktį. Girdomiems kudikiams reikia duoti pieną butinai atvirintą ir tai da maišytą su atvirintu vandeniu. Reikia teip daryti: kudikiams iki pusei metų reikia maišyti vieną dalį pieno o dvi dali vandens arba aiškiaus sakant: imti šaukštą pieno o du šaukštu vandens ir atvirinus įdėti cukraus tiek, kad būtų saldus, kaip paprastai pienas. Po pusei metu iki metu reikia maišyti pienas pusiau su vandeniu, o jau po metu galima duoti vieną atvirintą pieną.

*) Sumažinti naktinį prakaitavimą gali pabandyti ir naminu būdu. Einant gulti ištrinti visą ligonio kūna vasarodrungiu actu pusiau su vandeniu sumaišytu. Šitai kartais apmalšina prakaitavimą.

Sito reikia prisilaikyti netik tada, kada kudikis serga, bet ir tada, kada jis visiškai sveikas, nės toks maitimas yra sveikiausias kudikiui. Sveikam kudikiui nuo pusės metu galima duoti ir košę iš kvietinių miltų, bet sergančiam jos nereikia duoti.

Kaslink vaistų, koki reikalingi šitoje ligoje, gali pasakyti tik gydytojas apžiūrėjęs ligonį.

Dr.

Anglija ir Biblija

(Šventas Raštas).

Anglija tai Biblijos šalis. Šventas Raštas niekur neturi tokios iţtekmės ant tikėjimiško ir draugiško žmonių gyvenimo kaip Anglijoje. Visų propagandų, kurių angliški misioneriai atlieka tarp laukinių ir prasilavinusių tautų, yra vedama tiktai per Bibliją. Angliškų ir svetimtantiškų Biblijų draugystė, kuri Londone, gatvėje Victoria Street, palei laikraščio „Times“ rumus, turi savo didelį namą, užsidavę sav darbą išplatinti abudu Testamentu po visą pasaulę, ir perskaite viską, ką čion parašysiu, pamatysite, kad toji draugystė atlieka savo užduotę.

Ponas Williomus T. Wright, kuris užžiuri toje draugystėje Biblijos vertimus, yra vienas iš didžiausių kalbų žinovų. — Draugystė, žinoma, turi gražiausią ir didžiausią Biblijų surinkimą ant visos pasaulės. Pas ją tikrai nestokuoja nėvieno iš tukstančių išleidimų, kurie buvo išleisti visose kalbose; nors viena knyga o vis-gi turi buti iš kiekvieno išleidimo. Ten rasi Biblijas šešiolikto amžiaus, vienos iš jų užlaikytos tam pačiam pavidale, kaip buvo išleistos, kitus apdraskytos, kurių daugelį lapų užtepė raudonu tepalu katalikiški cenzoriai.*) — Ten rasi karalių ir karahenių Biblijas, papuoštas ženklais savo iškilmingų savininkų, šiandien jau velionių. Ten rasi suvis ypatingus Biblijos išleidimus. Taip antai, ten yra atspaudinta 1632 metuose taip vadinamą „Prapulčius Biblija“, kurioje su pasibaisėjimu perskaitysi: „Svetimoteriauk“. Žodis „ne“ liko spausnutvės dėžėje ir tokiu būdu vietoje uždraudimo skaitome smagų paliepinimą. Nelaimingas to bjauraus mišinio išleistas užmokėję tukstantį markių bausmės. Bet pasakoja, kad ir šiandien tarp abiejų lyčių anglų nestokuoja tokių, kurie ima tą Bibliją skaityti. — Ten rasi taip vadinama „Kelnių Biblija“, atspaudintą 1560 metuose. Joje yra parašyta, kad „Adomus ir Jieva iš figos medžio lapų siuvo sav kelnes“. Šitas exemplorius Draugystės surinkime guli šale gene-

viškos Biblijos 1557 metų. — pirmoji Biblija atspaudinta eilėmis, — ir šale trijų angliškai atspaudintų Biblijų: Tyndaliaus 1525 metuose. Covezdalio 1535 metuose ir Matthew'o 1537 metuose.*) — Pirmas Wiklefas išvertė Bibliją angliškai. Jis išliko nuo kankynių. Bet po jo myriui katalikai iškasė jo kaulus ir sudegino (kaipo bausmę padarė). Tyndalių už Biblijos vertimą užsmaugė ir sudegino netoli Brukselės. Matthew'a, kurio tikra pravardė buvo Rogers, sudegino Smithfield'e. Paskiaus buvo daleista versti Bibliją. Dabar Biblijos Draugystė kasdien išleidžia aštuonis tukstančius Biblijų, visokiose kalbose ir dėl visokių šalių. —

Žinomas yra dalykas, kad išteigtojas krikščioniško tikėjimo nepaliko jokio rašto. Jisai nėvienam apaštalui nebuvo uždavęs surašyti jo pamokinimus ir iš tikrųjų nėvienas apaštalas to nedarė prie Jo. Tiktai daug metų po mokintojaus myriui Šv. Motiejus ir Jonas, kurie prigulėjo prie Dvyliko Apaštalų, Sv. Morkus ir Lukošius, kurie prie Dvylikos neprigulėjo, aprašė jo gyvenimą ir darbus. Istorija nežino dar nėvieno žmogaus, kuris būtų matęs tuos evangelistų darbus, jų pačių rankoms parašytus. Mes žinome rankraščius tiktai mažiausiai nuo 300 metų po Kristaus myriui. Koku būdu tie raštai išliko? Tai neišaiškinama paslaptis. Nė laikas, nė vertikų ir perrašytojų klaidos, nė permainingai rašte, kuriuos padarė laike tikėjimiškų kovų, nieks nemažina veikalo didybės.

Tokia Biblija, kokią mes šiandien žinome, paeina tiktai nuo ketvirtio amžiaus mūsų met-skaitliaus. Vienam Anglijos Muzejaus**) kambaryje yra labai didelės vertės dokumentas nuo 1500 metų atgal: tai yra vienas iš keturių didelių rankraščių, pagal kuriuos atnaujino Biblijos tekstą (štolpą). Tas rankraštis vadinasis „Codex Alexandrinus“, arba Biblija iš Alexandrijos, jame 773 lakštai tamsiai — pilkos ožio skuros, labai minkštos. Musejaus užžiūrėtojai apdarė tuos lakštus į keturias knygas, paskui juos atfotografavo, ką dabar moka padaryti, negadindami paties rašto. — Šitas rankraštis, vienas iš geriausių, likusių mums nuo senovės Biblijos exemplorių, paliktas Teklės, augštos kilmės moteriškės, krikščionės, kuri gyveno Aleksandrijoje***) penktam amžiuje. Iš Aleksandrijos ji parnešė į Konstantinopolį Kirilas Liukar, Konstantinopoliaus patriarchas, kuris metuose 1624 davė jį Anglijos pasiuntiniui, kad atiduoti kaip dovaną karaliui Jokubui Pirmam. Bet kadangi Jokubas tame laike numirė, tai jį

*) Cenzorius tai žmogus, kuris užžiuri, kad knygoje nebūtų parašyta kas blogo; Šventam Rašte cenzoriai užtepė tas vietas, kurios pagal jų supratimą buvo nepatinkančios skaityti.

*) Seniaus katalikiški kunigai draudė versti Šv. Raštų į kitas kalbas, apart lotyniškos ir grekiškos.

**) Muzejus tai surinkimas visokių daiktų, senoviškų ir dabarnykščių.

***) Tai miestas Aprikoje — Egipte.

atidavė Karoliui Pirmam ir jis buvo pas Anglijos valdonus iki nebuvo uždėtas Anglijos Knygynas, kuriam jį padovanojo Georgas Anbras. Tai nepilna Biblija, nės joje stokuoja dviejų lapų Švento Jono, teip-gi nėra trijų lapų antro laiško pas Korintiečius ir didesnės dalies evangelijos Švento Motiejaus iki dvidešimts-penktam skyriui.

Kiti trys rankraščiai, visi maž-daug nepilni, tai — Vaticano*) Biblija, Linaiška Biblija ir Efrema Biblija. Pirmoji iš visų brangiausia, nuo 1450 metų buvo Vatikane. Napoleonas buvo paėmęs ją į Paryžių, bet 1815 metuose vėl buvo ji sugražinta Vatikanui. Joje yra visa graikiška Biblija, bet pradžiū iki 106 eilutes „Genesos“ pamesta. Joje taip-gi nedatenka Psalmų nuo 106 iki 138, taip pat laišku ir viso Apokalipso. Sinašką Bibliją rado 1859 metuose Konstantinas Fischendorf, ant kalno Sinai (tai tas kalnas, kur buvo duoti dešimts Dievo prisakymų) klioštoriuje Šventos Katarinos. Sokoninkės plėšė lapus ugnį prakurti. Ant galo, Efrema Bibliją atnešė iš Italijos į Paryžių karalienė Katarina Medičis. Šitame rankraštyje yra Švento-Efrema Sieriečio veikalai, kuris gyveno dvyliktam šimtmetyje. Bet, po jo raštų atrada pedsakus kito kur kas senesnio rašto, kuris pasirodė dalia Biblijos. Nuvalė antrasias litaras, atnaujino pirmasias ir gavo 64 lakštus, ant kuriu parašytas Senas Testamentas 145 lakštus, ant kurių yra Naujo Testamento dalys; viskas tai parašyta penktame amžiuje. —

Su pagelba šitų rankraščių, su pagelba seno lotyniško vertimo ketvirtam amžiuje, su pagelba ranka raštų vertimų seštam amžiuje Sirijoje ir Koptijoje, su pagelba Bažnyčios Šventų Tėvų veikalų, kurie likę pradedant nuo antro amžiaus, sustatė dabarnykštį Biblijos tekstą (štolpą). Visus tuos dokumentus ištyrinėjo, lygino vienus tu kitais, peržiūrėjo daugelis mokintų visokių laikų. Užtat yra davė didelių atmainų sustatymuose Biblijos. Ir dabar negalime tvirtinti, kad nebus atmainų ir kad dabarnykštis tekstas galutinai gerai sustatytas. — Šiaip ar taip, bet ateitės mokinti, kurie užsiims tuom pačiu darbu, negalės skųstis ant dokumentų stokos. Vienos miesto Oksfordo (Anglijoje) spaustuvės gali užganedinti daugiausiai reikalaujančius. Jau daugias kaip 300 metų tos spaustuvės spaudina Biblijas. Pirmą knygą jos išleido 1478 metuose, o pirmą Bibliją — 1569 metuose. —

Ieikime į tą vienintelį ant sviato namą. Ten guli sudėti, arba gauti Bibliją kiekvienoje šiandykščioje ir senoviškoje kalboje. Biblijos persiškos, sanskritiškos, kynyškos, hebraizkos yra ir dabar spaudinamos; bet labiausiai pradeda stebėtis, pamatęs litaras arabiškas,

siriškas javaiškas, birmaniškas ir šimtus kitokių, apie kurių vardo niekad negirdėjome. Galima pamislyti, kad kiekviena tauta meldžia, kad atspaudintų jai Bibliją. Mes neatsakome nė vienai kalbai, saldžiai taria jums tos ypatingos spaustuvės viršininkas, Horocius Hart. Ir tame tuojaus galite persitikrinti. Didelėje dirbtuvėje kur sustato lapus spaudai, dėžėse yra abėcėlos, kurios atsako balsams visų laukinių pasaulės tautų. Paprastas žmogelis, spaudikas, kuris renka žodžius, jūsų akise auga į nežmokišką milžiną, taip-pat jus negalite savę sulaikyti, kad neatiduoti garbės korektoriui, kuris peržiūri lapus pirmą sykį atspaudintus, kad nebutų klaidų.

Vienam kampe darbininkas taiso mažą knygutę syrišką, prie kurios sutaisymo dirba jau apie 33 metus, nės pradėjo ją 1863 metuose. Taip sunku spaudinti knygas nekuriose kalbose. Vienok Oksforde spaudina Bibliją trijuose šimtuose dvidešimtyje visokių kalbų. —

Oksfordo spaustuvės pačios sav daro abėcėlas; tos abėcėlos, kuriomis spaudina Bibliją, yra ypatingo darbo; šviną iš kurio daro litaras, perka kaimynystėje. Ant to ima nuo arbatos dėžės; tą šviną noriaus ima ant to reikalo, nės jis grynesnis ir pigesnis. Rašalą (atramentą) kaip ir litaras spaustuvės pačios sav daro; saviskas rašalas joms yra reikalingas dėlto, kad jų popiera reikalauja tokio ypatingo rašalo. Trumpai aprašysime čion tą popierą, kuri vadinosi Indijos popiera ir yra žinoma visame sviete. Toji popiera suvis permainė Biblijų spaudinimą; bet kaip ją padaryti nuo visų labai slepia. Ją daro Wolwercoto malunuose, kurie prigul Oksfordo spaustuvėms. Atsitiko taip, kad 1842 metuose vienas garsaus Oksfordo Universiteto mokintas parvežė iš Indijos naują popierą, labai ploną, bet tokia stiprią ir nepermatomą, kokios sviatas nežinojo. Ant tos popieros atspaudino kelias Biblijas, iš kurių vieną davė karalienei. Ta popiera pusiau sumažino kiekvienos knygos storį. Rupinosi padaryti daugias tokios popieros, bet ilgą laiką nemokėjo; per 30 metų tai mėgino daryti tokią popierą, tai mesdavo meginę. Ant galo jieškojo rodos pas Gladstoną,*) kuris patarė, kad pamegintu pajieškoti Japonijoje. Ant galo pasisekė padaryti tokio-pat tvirtumo ir plonumo popierą, kaip anoji, bet naujai padaryta popiera buvo permatoma, ant jos negalėjo spaudinti iš abiejų pusių. Ant galo bedirbdami, padarę tokią suvis popierą, t. y. ir nepermatomą, bet jį buvo gelsva ir akms nesmagi. Tiktai 1874 m. pasisekė padaryti suvis gerą Indijos popierą, aciu kursai dabar Oksfordo Biblijos yra žinomos visoje pasaulyje.

*) Vatikanas tai Rymo dalis, kur gyvena Šventas Tėvas, teip-pat Popežiaus rumai.

*) Labai apsišvietęs žmogus, ilgą laiką buvo pirmu Anglijos ministriu.

Kad Biblijos būtų atspausintos be klaidų, dėlto spaudinimus lankstus su dideliu atsidėjimu peržiūri ir taiso. Teisybė, ant svieto nėra nieko, kas būtų suvis gera; bet ten rupinasi, kad klaidų būtų kuono mažiausiai. Už kiekvieną rastą knygoje klaidą tam, kuris randu jų ir parodo, duoda dovanos 25 arba 26 frankus. Ir per metus tokių dovanų išmoka nedaugiau, koki tikrai pusantro šimto frankų! Vieną kartą atspaudinę ir išleidę 50 tukstančių Biblijų, užtėmyjo kad bespaudinant dvi litaras vienos eilutės pradžioje nupuolė. Tuojaus sugražino atgal visas knygas ir į visus 50 tukstančių eksempliorius rankoms įrašė tas litaras. Skaitytojas tikrai nori žinoti, kiek maž-daug išsparduoda Biblijų iš Oksfordo. Skaitliai nesūvis gal, tikri, bet artimi prie teisybės toki:

Metuose.	Skaitlius parduotų eksempliorių
1875	500,000
1880	650,000
1885	700,000
1890	900,000
1895	1,000,000 (milijonas.)

Nuo kovo mėnesio 1895 metų iki tam pačiam mėnesiui 1896 metų Oksfordo spaustuvės atspaudino ir leido ant pardos pilnų Biblijų ir ir dalių, o taip-gi maldų knygų — iš viso 9.906,907 (beveik dešimtis milijonai). — Tai Oksfordo spaustuvės. Biblijų-gi draugystė išleidžia į svietą kur-kas daugiau knygų, nės prie atspaudintų Oksfordo spaustuvėse reikia pridėti Kembridžo spaustuvių Biblijos ir karalienės spaudikų, pp. Spottismoode ir Eyre Biblijos. — Toji draugystė štai kiek knygų išleidžia į svietą.

Metuose.	Išleistų eksempliorių skaitlius.
1808	81,157
1818	272,101
1828	430,895
1838	594,398
1848	1,124,067
1858	1,602,187
1868	2,400,776
1878	2,943,597
1883	2,964,636
1896	3,970,439

Iš tų skaitlių matyti, kad kas-met vis-daugiau knygų išleidžia, o prasliskus dešimčiai metų skaitlius išleistų knygų kur-kas didesnis, nekaip dešimtis metų atgal. — Jeigu suskaičiuoti kiek knygų toji draugystė maž-daug išleido per 88 metus, tai gausime šimtą šešias dešimtis tris milijonus, astuonis šimtus keturias dešimtis du tukstančių, penkis šimtus tris dešimtis! (163,842,530). Galime be abejonės tvirtinti, kad Anglija per Bibliją yra tikra visos pasaulės mokintoja. (Tą straipsnį paėmiau iš prancuziško laikraščio „Revue des Revues“; parašė jį E. Lacordaire). —

Atsiradęs.

„Pabrikas ir sodžius.

pagal

Cunninghame — Graham'a

parašė A. Juodvalkys.

Pažinau mažą, kaimą; kur jis buvo vistiek; pavadinkite, kaip jums geriau patinka.

Buvo tai gana gražus kaimas; nors jis ir nebuvo ragavęs nėkuomet geresnio buvio, vienok nepažino didelių vargų. Žmonės tenai perdaug nedirbo. Gyvenimas ėjo palengva, be staigų atmainų; niekas perdaug nesanprotavo apie saulę ir mėnesį, mažiau žmonės užsiėmė ir tuo, iš kur atsirado žvaigždės, ir planetos, o jau nieko, visiškai nežinojo, kas girdėtis apygardoje.

Jauti tenai nė tai pasikakinima, nė tai nepasikakinimą parotinamu pusiau vargais. Žmonės visiškai ne saubinos, nedaugėlyje te pastebėsi šioki toki krutėjimą.

Galvė, buvo prisiputusi nuskurusių, laimingų, vikrių vaikų. Jeigu būtų baisesis Herodas*) gyvenęs tose šalies, būtų galėjęs padaryti dideles skerdynes ir tai da vaikų burys liktų. Geltonplaukiai, mėlynakiai tupėjo pašaliuose ir bovijos.

Medžių mūsų sodžiuje buvo labai mažai. Žmonės pasakoję, juog tai ponas iškiręs, o ponas sakė, juog muzikai. Bet vis tiek, visų kalbų nesupaisysi. Tame sodžiuje buvo du tikėjimu: katalikiškas ir liuteriškas. Kits kitą neapkentė, vienok teip tvirtino, kas — turi pridurti — ne vistiek pat. Iš tikrųjų-gi kits kitam padėdavo, nuolatos apsilankydavo. Nėvas tame kaime neturėjo tikros ir ilgos neapykantos. Visi ramiai gyveno.

Uždarbiai buvo šiokie be tokie, vienok čionai neapšėdavo su žmonėmis lyg vergais, kas esti mūsų pabirkuose.

Auksti rytą žmonės eidavo į lauką ant darbo. Kurie neturėjo darbo, likosi namie, grinčiose, trusavo apie ukę naminę, o moterys praverusios duris prisiziūrinėdavo į kromininkus, retus sodžiaus svečius, arba šypsojos iš prakeikusių, moterų ir mergaičių, ir prigulinčiai peikdavo jų parėdus.

Vienok kaime viešpatavo santaika ir budu nemirdavo. Nebuvo matytis tenai pabirkų, nė priekivimų; daug tekančio vandens nuedidavo, ant niekų, kaip pasakė tulas, juog esant čionai šiek-tiek napritulo, kaimas tuojaus pavirstų į rojų.

O kas yra rojus? Žinoma, yra tai toks kraštas, kur visko yra lyg-sočiai, kur žmogus dirba, kiek jam sveikata išneš,

Žmonės, mūsų kaime, pjovė rugius pjautuvais, kaip ir jų prabočiai. Vyriai buvo tvirti, stiprus, ir pripatė prie mažo kaimo gerovių; moterys

*) Herodas, kaip yra žinoma iš Rošto S. gymnas Kristui, padarė skerdynes kudikiu, norėdamas tokiu budu tarp jų nužudyti ir Kristu.

ar tokios pat, ir da gražios, jei ne pertankiai gimdidavo. Ponas čia ne prasirodydavo niekuomet. Vienok jis karštai mylėjo savo kraštą ir žinojo vardą to kaimo, kas yra ne niekai; o žinojo todėl, juog čia gimė labai gražus britonas.*) Ir tam šuniui buvo pastatyta stovyla, kaip atminimas, kuri yra garsi visoje apygardoje.

Rami, stipri meilė, įrengta į kovą-buvo ta vaisinga giminė žmonių.

Apgavimo, paleistuvystės parodamos dorybės ir kitokių žiedų, puošiančius mūsų civilizaciją, nepažino jie visiškai. Bet nenoriu aš tuo pasakyti, juog jie buvo laimingi; oi toli, toli jie buvo nuo to. Gano vikrus prėkystėje, galėjo net mažmožiuose apgaulioti. Svarbiuose gi reikaluose galima buvo užtikėti. Kad užtektinai būtų maisto, kad mokesčiai nebūt sunkūs, lietus lytų reikale, vienas tikėjimas vieton dviejų ar trijų, — kaimas būtų ant tiek laimingas, ant kiek galima tokiame padėjime būti laimingu ant tos ašarų pakalnės.

Vienok šiokios be tokios atmainos neužilgo atsitiko. Kartą gražų rytą keleivis aplankė tą kaimą. Nusiminė keleivis.

— Kokia graži vieta pabirkui! — sakė-sau. — Čion yra ir vanduo ir tvirti, augalotė, o beturčiai žmonės . . .

Zinoma, klebonas, pastoris ir kitų nedaugėlis, kurie buvo ponybė mūsų kaimo ir skaitė laikraščius, įtikėdami visiems žodžiams tik vien todėl, juog buvo atspaudinti, apsidžiaugė, užmanymui pakeleivio.

— Reik mums kapitalo! . . .

Reikalavimas kapitalo yra ir visuomet buvo pragaištis mūsų žemei. Jeigu turėtume kapitalą, butume turtingi, žodžiu visko būtų; vargai umai išnyks, ir visi bus turtingi kaip ten Petropilėje, ar Amerikoje, ar kur kitur. kur, kaip yra žinoma, net gatvės išgristos auksu.

Bet ant nelaimės, nepamislų žmonės apie tai, juog tais auksiniais brukais teka upeliai žmonių ašarų, kurios dregnina brukus, slėpdamos tokiu būdu auksą nuo prašalaičių. Niekuomet negirdėjo apie bjaurumą, begėdiškumą ir nedorybę svieto, apie tą, kaip žmonės dirba, dirba, prakaitą lieja, lieja, vis pasilikdami beturčiais. Mat ir sapne nesisapnavo, kuo yra svietas ištikrųjų, ir kaip tas svietas glėžia ir suėda tuos, kurie gyvena tokiuose mažuose sodeliuose. Negalėjo pastebėti nė tų, kurie pražuvo nė tų, kurie žusta; nepažino ant nelaimės, kas yra svietas.

Viso to nepažino sodiečiai. Dėlto užmanymas pakeleivio išveizdėjo lyg dovana, atsiųsta Apveizdos.

Teip užteks tik pastatyti pabirką ir auksas sąujom tekės į kišenių. Ponas gaus savo mokesčių, pastoriai savo algą, kunigas dešimtinę,

darbininkas, vieton maityties pasukomis ir varške, gers arbatą, valgys kumpį ir gerą mėsą, pyragą žodžiu, per trumpą laiką bus tikru ponu. Uždarbiai pakils, žinoma, mūsų pačios ir vaikai vieton lakstyti basi apsiaus čėvarkais ir „padoriai“ vaikščiaus į bažnyčią ant mišių.

Pabrikas buvo pastatytas.

Kaime pasidarė didelės, gilios atmainos. Kiaurą dieną girdi tik belvimą mašynų ir trenkimą ratų. Saulei tekant ilga eilė mergaičių ir vyrų traukia apdulėjusiomis gatvėmis, per kiaurą dieną dirbti. Žinoma, nesuskaitomai daug atėjo turtų, bet kur? . . . O į kišenių darbdavių. Matai dabar žmonės sublogusius, krutines idubusias kojas išklišusius. Mergaites, kurios pirmai buvo maž kone paveikslu doriškumo, dabar tankiai prie 18 metų amžiaus neap-seidavo be „atsitikimo.“ Sandarbavimas mergaičių ir vyriškių angštuose ir karštuose kambariuose pabirko turėjo savo butinas pasekmes.

Algos darbininkų nekilo augstyn; atžagariai, da mažinos: darbininkai iš aplinkinių kaimų, išgirdę apie dideles algas, traukė miniomis į šitą pabirką. Išdirbiniai platinosi maž kone po visą sviatą, nės buvo garsus savo gerumu ir pigumu. Uždarbiai pabirkantų pasiekė neapmatomų augštybių.

Juog tai pusiau- laime, pusiau-vargas, kurie pirmiau viešpatavo sodžiujė, išnyko visai. Ore pasidarė didelės atmainos. Nebepamatysi žmonių be darbo. Nebuvo laiko ant to. Dabar atėjo kapitalas. Atėjo, išvaikė iš sodžiaus ramumą, storą darbą, pusiaulaime ir pavertė žmones į vergus, davęs vieton to viso smirdantį orą pabirkų, o atėmė gardų kvapą pievų ir žolymų. Juk-gi nauda buvo iš to, kaip sau norint . . . bet ne sodiečiams: jie nieko iš to negavo, atžagariai, nusilpnėjo, nūvargo, kaip viesuomet. Kasžin. gal mintis juog laukiniai žmonės, ne pažindami naudos tų daiktų, kuriuos mūsų platina durtuvais, šonus ir kakius aprėdydavo pančiakomis, kuriuos išdirbo mūsų darbininkai, gal sakau, to mintis, ramina jų širdis, praradus senesnį ramų gyvenimą. Arba gal bent mylėdami muziką labiau pamėgo aštrų balsų švilpiko, neg baubimą karvių, švilpiko šaukiančio po bausme prarasti darbą ir be jo mirti badu. Rodos tas bausis švilpikas šaukė:

— Ei, žmonės, prie darbo! kelkitės, užteks volioties! Prie darbo! . . . Ne laikas miego, bet darbą jums užsakau ir liepiu. Ei, greičiau traukite kojas sublogusias, kunelius išbalusius, pamelynčius nuo patalų. Ne jums atsilis! kelkitės! Nu-gi, greičiau prie karų į katorgą, prie savo darbo, prie išdirbimo turtų kitiems, o kitaip badu nustipsite, kaip sunės nudvėsitate. Kas tai, ar negirdite? Ar nežinote, juog

*) britonai — tokia veislė šunių; tėvynę jų Anglija.

kapitalas galingas, nemielasirdingas kapitalas pas jus apsilankę?

Ištraukė žmonės iš guolių savo kaulus, ne kunus, užsimetė šiokius tokius škurulius, prispito gatvės veidų išblyskusių, sutrinkėjo ratai mašynų, vergų kapitalo, pripilti auksu kišenių kelių dykaduonių, kurie išsiplėtę, lyg vežiai draugijos, ant draugijos kuno ridyn juos ir siurbia, amžinai siurbia, negalėdami pakankinti savo smarkaus bado . . .

A. Juodvalkys.

✓ Viliojimas maskolių į mus kraštą.

Sumaskolinimui mus krašto yra paskirta daug visokių įrankių. Didžiausiu iš tų įrankių yra paniekinimas vietinių gyventojų, o išaugstinimas maskolių. Pasielgimas valdžios su vietiniais gyventojais aiškiausiai apsiereiškia dalyke pasiskyrimo vietų, esančių valdžios rankoje. Augštesnias vietas pagal įstatymus gali užimti tiktai maskoliai. Žemesniasias-gi gal gauti ir ne maskoliai, bet gavimas vietos ir kuone visad priguli nuo maskolių. Katalikams yra labai apsunkintas. Prašant kokios nors vietos augštesnėje valdininkai pirmiausiai užklausia, kokio tikėjimo prašantysis. Kvailas maskolius yra daugiau augštinamas už išmintingą apšviestą kataliką ir veikiau gali gauti urėdišką vietą. Dėlto daug vietinių ponų, ką ne turi savo turto ir uždirba duoną raštu arba proto darbu. tankiausiai priversti yra jieškoti duonos Maskolijoje. Sibėrijoje arba kituose kraštuose. Į jų vietą umai atsikrausto minios kacapų, tarpe kurių daug yra visai mažai apšviestų. Kadangi apleidimas savo šalies nėra vienam nėra meilus, dėlto valdžia Maskolijos ponus vilioja į mus kraštą, o mus ponus — į Maskoliją ir Sibėriją suteikdama jiems visokias dovanas (privilegijas). Apie tai, kokios turi but dovanos naujokams yra išduoti įstatymai (Toma III. Rosijos įstatymu).

Keliaujantiems į Lietuvą arba į Lenkiją duoda vietas augštesnes, neg Maskolijoje, duoda dagi tokias vietas, kurių jie ne turi tiesos užimti pagal savo apšvietimą (pasarga prie įstatymo). Tarnaut reikia tik 25 metus, pralinkus tam laikui maskoliai urėdninkai gauna emeriturą t. y. gauna algą nedirbdami (52). Numirus vyrui pati su vaikais gauna pensiją (algą). pilną arba ne pilną žiurint ant to, kiek yra vyras tarnavęs; be to da gauna pašalpą dviejų mėnesių vyro algos (57). Keliaujant į svetimą šalį vedusieji gauna ant kelio po 300—600—1000 rubl. pagal užimamą vietą, viennešiai gauna ant kelio $\frac{2}{3}$ (du trečdaliu) paskirtos algos (45). Po 5 metų padidina algą ant 15%*, po 10 metų vėl padidina ant

15%. Tiems ką mokina vaikus padidina algą ant 25% t. y. prideda 4-tą dalį algos po 5 metų, v po 10 metų — pusę algos prideda (47). Be to da duoda valdžia pašalpą ant vaikų mokymo: už kiekvieną vaiką arba mergaitę nuo 9—13 metų — po 100 rubl. nuo 12—18 metų — po 150 rubl. ant metų (48).

Tokias tai dovanas gauna tie iš maskolių, ką atkeliauja į mus kraštą. Daugumas iš jų, žinoma, yra ne tikę, nės apleidžia savo tėvynę jieškodami geros duonos ir žinodami, kad jie užbėga už akių kitiems savo draugams, kurie malonėtų likti tėvynėje Nemokėdami vietinės kalbos, atėjūnai, žinoma, vartoja tik savo kalbą ne tik pildidami tarnystę, bet ir šiaip.

Bijodama, kad koks nors maskolius ne prapultų svetimam krašte valdžia išleido įstatymus, pagal kuriuos uždrausta yra stačiatikiams mainyti savo tikėjimą ir nieks iš kunigų ne turi tiesos perversti maskolių į svetimą tikėjimą. Tuom tarpu perėjimas kitų į stačiatikystę yra labai garbinamas ir sujungtas su visokiomis privilegijomis (dovanomis). Norint įstatymai draudžia versti kitus į pravoslaviją varu, bet gyvenime tai atsitinka ne kartą. Vaikai tėvų, iš kurių vienas būtų pravoslavnas, butinai turi but apkrikštyti į pravoslaviską tikėjimą. Tokiu budu valdžia nori praplatinti mūsų tarpe skaitlių maskolių, maskolišką kalbą, tikėjimą (pravoslaviją), cerkves, papročius ir t. t. Apsunkindama igijimą vietų mus krašte katalikams ir prižadėdama dovanas tiems, kurie keliauja į Sibėriją, valdžia išvilioja daug mus ponų į Maskoliją ir Sibėriją, kur tie žuva vilnise maskolystės ne atnešdami nėkokios naudos nuvargintai savo tėvynę. Be to likusieji Lietuvoje ponai norėdami gauti vietą ir uždirbti duonos kšni, turi žemintis prieš valdžią, jai patarnauti, jos bijotis ir gerintis savo valdininkams visokiomis dovanomis, kyšiais, o kartais ir paskundziant jiems kitus savo brolius-lietuvius. Tokiu budu tuli mus broliai dėl duonos kšnio pastoja judošiais išdavikais. Kad būtų saviški ponai, tai mažiaus turėtume ir išdavikų. Bet maskoliai vis-gi persilpnai, kad mus praryti. Da turime gana vietų neprigulinčių nuo maskolių valdžios, kurias gali liuosai užimti mūsų ponai daktarai žmonių ir gyvulių, dantiniai gydytojai, aptiekoriai, advokatai, kupėiai amatininkai, ukininkai ir da daugelis kitokių užsiėmimų, kurių maskoliai niekados nevalios paimti. Tegul-gi lietuviai kiek imanydami griebiasi tų vietų ir tegul laikosi jų nebėgdami į Sibėriją, į Maskoliją, į Ameriką. Kožnas lietuvys, kuris sėdi Lietuvoje jau tuom pačiu savo buvimu prilaiko lietuvystę. Ypačiai reikalinga mums miestus užimti. Žydai dabar suspausti, naudokimės iš to! Atsiveria monopolis — nepražiopsokim to! S.

*) Į vietą kiekvieno 100 rubl. algos duoda 115.

Pradinėse mokslinėiose turi but išguldami visi dalykai lietuviškai!

Nesenei suega Plokščių giminės (Naumiesčio pavieto Suvalkų gubernijos) ant užkvietimo valdžios, kad įtaisyti da vieną giminių mokslininių, padarė nutarimą — kad tokių mokslininių, kuriose neišguldė prigulinčiai katalikiško tikėjimo ir lietuviškos kalbos mokslas gimina nenori ir piningų ant to neduos; ji reikalauja, kad ju mokslinėjo butų išguldami tuodu dalykai ant lietuviškų knygų spaudintų lotyniškais litaromis.

Dabar, mat visose giminose ant sueigų valdžia kviečia valščionis daryti naujas mokslinines. Nekurie maskoliški laikraščiai rašo, kad augštesnėji valdžia Rosijos žada įvesti visoj viešpatystėj priverstiną vaikų mokymą, kad visi vaikai priverstinai turėtų eiti į rundavos (valdžios) mokslinines. Teipiau yra kitose valstijose štai ir Prusuose visi vaikai ir mergaitės turi per 7 metus noru-nenoru mokintis rundavose mokslinėiose. Jeigu keno vaikas neitų į mokslininių, tai tėvai turi korą už tai mok ti ir vaiką vis-gi į mokslininių leisti.

Bet ant to, kad visi gyventojų vaikai galėtų eiti į mokslą reikia labai daug mokslininių. Pas mus mokslininių yra labai mažai. Tai-gi galimas daiktas, kad valdžia norėdama įvesti priverstiną vaikų mokymą rupinasi prieš tai ant gyventojų kasto padauginti mokslinines.

Žmonės neduodami kaštų ant naujų mokslininių maskoliams gerai daro, nės dabartinės maskoliškos mokslininės niekam nevertos. Jose tik dako musų vaikus.

Dabar žmonės reikalauja, kad nors tikėjimo mokslas ir lietuviška kalba mokslinėiose butų lietuviškai išguldoma (ant knygų spaudintų lotyniškais litaromis). Ale pagal įstatymus žmonės turi tiesą reikalauti daug daugiaus. Yra Augščiausias Paliepimas cecoriaus Aleksandro II. apie mokslinines Lenkų Karalystėje, išleistas d. 11. rugsėjo (30 rugpjūčio) 1864 met. Paklauskite, ką jis kalba. 49 dalis jo šiteip sako:

„Dalykai visose pradinėse mokslinėse, čiose turi but išguldami prigimtoji kalboj gyventojų to miesto. tos giminės arba to „kamo, kurių vaikai lanko tą mokslininių, „kaip tai: lenkiškai, maskoliškai, lietuviškai, „vokiškai.“

50 dalis to paties Paliepimo Aleksandro II. vėla sako, kad maskoliškai mokinti pradinėse mokslinėiose nēr jokio privertimo, tiktai pagal norą gyventojų prie kitų dalykų mokslo prisideda da mokymas skaitymo ir rašto maskoliškai.

Toj pačioj dalyje (50) da pridėta, kad tose vietose, kur prigimta kalba ne lenkiška gyven-

tojai gali įvesti į savo mokslininių išguldymą ir lenkiškos kalbos.

Tas pats da atkartota dalyje 55 toj. Patsai prižiūrėjimas mokslininių pagal tą Paliepimą pavestas giminoms.

Pagal 38tą dalį Paliepimo gimina gali rinkti mokiniojus ir mokiniojas į savo mokslinines. Išrinktas asabas užtvirtina Viršininkas Direkcijos.

O 42-tą dalis duoda valią giminoms perstatyti savo mokiniojus ir mokiniojas ant atstatymo nuo vietų, jeigu anie pasirodytų nepildė priderančiai savo reikalų.

Tasai Prisakymas Aleksandro II. apie mokslinines Lenkų Karalystėje yra atspauistas ir lietuviškai. Prieš kelis metus da gana tankiai budavo užeinamas pas žmones.

Susijieškokit tą Prisakymą ir reikalaukit, kad butų įsiai pildomas!

Priminkit valdžiai, kad tēn ne kokio viršininko, ne gubernatoriaus, net ne general-gubernatoriaus žodžiai, bet tai yra žodžiai paties cecoriaus Aleksandro II.

Mat ką padarė valdžia su tuom Prisakymu. Ji pasipriešino jam, ji sulaužė cecoriaus prisakymą, o mes valščionys pražiopsojom tai, nėsiskundēm, davēm tiems valdininkams mums ant naudos išeinančius cecoriaus prisakimus paniekinti!

Laikas jau pataisyti, ką davēm pagadinti.

Tai-gi, reikalaukit visos giminės, kad mokslinėiose butų įvestą išguldymas visų dalykų lietuviškai ant knygų spaudintų lotyniškais litaromis. Nurodydami dalis Prisakymo Aleksandro II. prižiūrėkit, kad tai butų įtraukta į protokolą nutarimo gimino sueigos. Jei nebus jusų nutarimai išpildomi vienoj vietoj, skųskitės toliaus, net iki pačiam cecoriui. Neduokit mindžiot po kojų cecoriaus Aleksandro II. žodžius!

Žmogus.

✓ Suėjimas 50 metų kuningystės Vyskupo Beresnevičiaus.

12 dieną rugsėjo mėnesio Vloclavko Senoviskoj katedraliskoj bažnyčioje buvo didelė iškėlminga šventė. Susirinko iš visur apie 200 kuningų, seminarijos klierikai, suviršum 20 pralotų ir kanaunikų, 3 vyskupai, Varšavos arcivyskupas ir didelė galybė žmonių, — apvaikšioti suėjimą 50 metų kuningystės Vyskupo Kujavų-Kališiaus vyskupystės kuningo Beresnevičiaus. Iš Lietuvos buvo vyskupas Baranauskas, kunigaikštis Oginskis ir dvarponis Dymša iš Žemaitijos. Bažnyčia buvo puikiai išpuošta, buvo iškėlmingos maldos ir mišios, pamokslai ir ant galo pagalios vyskupo ronuose pietus, ant kurių pribuvo apie 220 žmonių. Nakties sulaukus miestas buvo apšviestas ugnimis. Abelnai iškilmybė nusisekė kuonopuikiausiai.

Aleksandras-Kazimieras Beresnevičius gimė 16 d. birželio mėnesio 1823 metuose Švelniuose Sidlavos parapijos, Žemaitijoje, mokslus ėjo Keidainiuose, toliaus Varnių seminarijoje ir Dvasiško Vilniaus Akademijoje, kurią pabaigė jau po perkėlimui jos į Peterburgą. Da dviem metais prieš iššventinimą į kunigus pabaigęs Akademiją jisai jau buvo profesorium Varnių Seminarijoje.

10 dieną rugsėjo mėnesio 1847 m. dabartinis vyskupas Beresnevičius pastojo kuningu; Vilniuje buvo prefektu. 1858 m. Popiežius Piusas IX prekonizavo jį į vyskupus ir paskyrė pavyskupę Žemaičių vyskupystės.

1860 m. paskirtas rektorium Peterburgo Dvasiškos Akademijos. Mirus Vyskupui Volončauskui 3. birželio 1875 metuose apėmė valdymą Žemaičių vyskupystės ir valdė ją iki 1883 metų, kada buvo paskirtas vyskupu Kujavų-Kališiaus diecezijos, kuriuom ir dabar yra. Ka-gi gero padarė mums-lietuviams Vyskupas Beresnevičius?

Pirmučiausiai reikia paminėti, kad jisai viens iš pirmutinių pradėjo klibinti Rosijos valdžią, kad sugražintų lietuviams atimtą nuo 1865 m. spaudą. 1882 metuose jisai būdamas valdytoju Žemaičių vyskupystės padavė Vidaus reikalų ministeriui prašymą, kad pavelytų išleisti lietuviškas knygas, kadangi žmonės Žemaičių Vyskupystės neturėdami nė ant ko melstis, nė iš ko pasimokint kenčia didelį vargą. Žinoma, maskolių valdžia atmetė tą prašymą rodydama lietuviams skaityti tas knygpalaikes, kurias pati valdžia atspaudinus maskoliškais litaromis paleido į svietą.

Ale tas Vyskupo Beresnevičiaus darbas neuėjo pirmie — jisai irgi prisidėjo prie kitų prašymų ir veikėjų tame dalyke, kurie visai galutinai privers maskolių valdžią sugražinti lietuviams spaudą.

Tai vienas nuopelnas Vyskupo Beresnevičiaus dėl Lietuvos.

Toliaus, jisai išreikalavo nuo valdzios padauginimą klierikų Kauno seminarijoje. Paėmus jam valdymą tos vyskupystės Kauno seminarijoje buvo vos 23 klierikai, o ant pirmo kurso nė vieno. Tik per rupestį Vyskupo Beresnevičiaus pasididino skaičius klierikų toj seminarijoje. Kad ne tai, gal maskolių valdžia būtų visai išnaikinus tą seminariją.

Vyskupas Beresnevičius išreikalavo nuo valdzios Kauno po karmelitų bažnyčia, kuri po išnaikinimui klostoriaus stovėjo tuščia. Per jojo rupeščius atnaujinta ir išdailinta ta bažnyčia.

Kad Vyskupas Beresnevičius nesigėdi savo prigimtą lietuvišką kalbą kalbėti, kad jisai galėdamas nepersekiujo žmonių mylinčių lietuvišką kalbą, kad jisai nesityčiojo iš lietuvių apie tai nėr ką daug rašyt. Iš darbų jo dabartirėje

jo vyskupystėje paminėtina yra atnaujinimas ir išpuošimas senoviškos Vloclavko katedros, apie kurią Vyskupas Beresnevičius darbuojasi jau 13 metai. Per jo rupeščius Vloclavko katedra dabar esanti kuone puikiausia bažnyčia visoje Lenkijoje.

Dabar Vyskupas Beresnevičius eina 75 metus, ale da sveikas ir darbštus vyras esąs.

Nuo savęs mes galim tik linkėti tam garsiam ir doram mūsų viengenciui kuoligiausio gyvenimo, sveikatos ir laimės, nors ir svetimojo šalyje bėesant.

Lietuvys.

Korespondencijos.

Senapilė. Musų pavietyje ypač-gi apie miestus vis tankiaus ir tankiaus ima atsirašti *piktoji liga*, kitaip prancais arba sifiliu vadinama. Seni daktarai po kelesdešimtis metų jau pergyvenę mūsų mieste sako, kad kitą kartą ta liga pas kaimo žmones labai retai budavo atrandama. Dabar-gi vienas daktaras tik per 2 metų priskaitė 28 kaimiečius su bjauriaja liga ir pagal ją apokavimą, išeina 6 sifilitikai ant 1000 visokių ligonių. Gaut tą ligą daugiausiai gauna, pasak to daktaro, vaiske, miestuose, nuo paleistuvų uvergų nuo kaimo valdininkų (raštininkų girininkų, vaitų), teipogi nuo kriaučių ir kitokių svieto pereių. Teip vienas kaimas nepertoli nuo Prienų. Jiestrakis tapo užkrėstas per vieną tenai apsigyvenusį jauną girininką maskolių. Bet labjausiai platina ligą tai kareiviai. Nors juos daktarai ir peržiuri gan dažnai, ale visgi jie paspėja perduoti tą ligą daugeliui asabų, priegtam pasirodo, kad apicierei labjaus ją praplatina, nēg prasti kareiviai — mat apicierų priverstinai nieks neapžiuri ir negydo. Patys maskoliai dabar juokauja, kad terpu jų apicierų kuone visi „prancuzai“, t. y. kuone visi jau turėję tą ligą.

Rosijoje bjaurioji liga išsiplatinus neišpakytai. Iš ten ir pas mus ji, matomai, kraustosi.

Kad apsisaugot nuo jos, pirmutinis dalykas tai nepaleistuviaut, o ypačiai su visokiais poneliais. miesčionimis ir maskoliais.

Taigi sergėkitės lietuviai, kad neįsiveistumėt pas savę tos ligos, kaip tai maskoliai jau yr pasidare.

Ritavo (Raseinių pavieto) „učitelių“ „Kuzminas 21 d. vasariaus laikė vakarynas. ant kurių žemaičių vaikams liepė maskoliškai skaityti ir giedoti. Svečiai susirinkę ant tų vakarynų net rankomis plojo iš džiaugsmo girdėdami tai. Terpu kitų buvo ten Rietavo klebonas kanaunikas, kun. A. Zaukėvyčia. kunigas Breiva, tikėjimo mokintojas, daktarai — Cirtautas ir Lindė, dvarponiai — Gintvila ir Liaugminas... Ir visi tie neva apšviesti ponai džiaugėsi, kad lietuvių vaikai greit maskolišku „duku“ persiima. Toliaus mokintojas ėmė rinkti dovanas ant kokio ten „stebuklingo liktoriaus“ į mokslainę... ir ant to tie ponai davė pinigų...

Ar supranta tie kunigai ir ponai — rašo laikraštis „Tėvynės Sargas“ —, kad pabuvę tik vieną vakarą ant tokių vakarynų, jie padaro dėl sumaskolinimo lietuvių daugiaus, neg patys maskoliai per 5 metus būtų išstengę padaryt?...

Pilviškiai (Suv. gub.) Apie vidurių rugpjūčio mėnesio žandarai suėmė Juozą Kačergių Pilviškiu kupčių. Keliomis dienomis prieš tą buvo iškretę jo krautuve, net miltus ir kruopas šiupelaitėmis buvo išpilstę, ale nieko ypatingo neatrado. Buvo pasiėmę tik laiškus jo ir knygute, kurioj Kačergis darydavo savo užsiženklinimus. Taigi toj knygutej ir atrado ženklus, kurių patys žandarai negali suprasti ir mera, kad tai yr kokios tai slaptos apie lietuviškas draugystes užrašos. Po teisybei nieko svarbaus ten negalejo but, nės J. Kačergius prie jokių slapčių lietuviškų draugysčių neprigulėjo. O jei kas ir buvo užrašyta, tai gal teip sav peckeliuota, neturint ką veikt, o alupką rankoj laikant. Ale dėl mus žandaro ir vice-prokuratoriaus tokių ženklų gana, kad žmogui liuosybę išplėst.

Vargšas Kačergis už bereikalą netikėtai paimtas ir nuvežtas į Starpolės kalėjimą, ten sako, gavęs proto sumišimą. Per dienas ir naktis nemiega, rėkia nieko nevalgo, duris daužo, zaurinija visokius niekus. Dabar nelaimingąjį Kačergių išvežė į Suvalkų ligonbutį. — Teisybė, kad baisiai pikta ir nesmagu turi darytis žmogui, kuris jaučiasi, kad suvis neteisingai jį kankina uždarę augštalangėje!

Turiu paminėti da apie visai nekatalikišką ir bedievišką pasielgimą Pilviškių prabaščiaus kun. Olekos. Jisai nesidrovi garsiai kalbėti, kad gerai, girdi, „bedieviams“ (teip jis susipratusių lietuvių vadina), ką žandarai juos ima. Reikėtų, ešą, visus tokius „bedievius“ žandarams išduoti! Taigi tasai kunigas rodyja savo parapijinims išdavinėti lietuvius! Tai da mes tokių kunigų buvom negirdėję Lietuvoje iki šiol. Na, sakykit man, kaip toki kunigą pavadint? Ar jisai nebjauresnis už žandarus? Kodėl kiti kunigai nesudraudžia nuo tokių piktų darbų tą beprotį prabaščių? Kur čia meilė artymo ir protas?

Apie kratas žandarų kiba nė nekalbėsiu. jų buvo aplinkoj daug; tai jau priprastas daiktas ir mes ju nesibijome, kas-ką turime, tai gerai paslėpę laikome ir žandarams galim dasakyti: „išgrauž!“ „Ukininką“, „Varpą“, kitus laikraščius ir lietuviškas knygutes gauname, kaip gavome. Kada jau anos eilės buvo surašytos, atvažiavo į musų miestelį krokadelius-Vonseckis ir iškretė mus daktarą Stanislovą Matulaitį*) ale nieko nepešės išdumė atgal. Tai buvo bene 10 d. rugsėjo mėnesio.

Laukininkas.

*) Stanislovas Matulaitis yra pusbrolis daktaro Petro Matulaičio, kuris jau senai Starpolėje kalinyje tupi.

Iš Vilkaviškio pavieta. Slibinų kaime pas ukininką Jurgį Prapuolenį pradžioj rugpjūčio mėnesio buvo revizija, kurią darė žandarų načalninkas Vonseckis paprastai krokadelium vadinamas su prokuratorium, žandara is žemskiais. Jieškojo ypatingai laiškų Prapuolenio posunio Jurgio Bagdanavyčiaus, kuris kitą syk buvo pagautas su laikraščiais, sėdėjo Kalvarijoje, buvo išsiustas „ant poselenijos“ ir dabar yra kariumenėje. Sako, kad ir pas Jurgį Bagdanavyčią kuriumenėje buvusi revisija ir kad žandarai norėję sujieškoti naujus prasikaltimus jo paties ir jo pažįstamų. Jieškojo labai daug. Bet tik ne rado, ko jieškojo ir kad ne išeiti su tuščioms rankoms, tai paėmė vieną D-ro Bagdanavyčiaus laiškėlį, kuriame nebuvo nieko pikto, ir vieną lietuvišką dvasišką knygą. Maldų knygų, neėmė, nors tos ir yra užrubežėje spaudintos ir lietuviškai rašytos. Kitur per revizijas maldaknygiu irgi neima. Iš tos revizijos galima užtėmyti da štai ką. Kitą syk žandarų viršininkas darydamas reviziją nesikviesdavo žemskių ir apseidavo tik su savo žandara is. Bet šitą žygį buvo užkviesti ir žemskiai. Matyt žandarų viršininkas supranta, kad sunku yra daryti reviziją vieniems žandarams, kurie mažai valkiojasi po kaimus ir ne žino visų ukininkų užkaborių. Teipos-gi tokiu budu jis nor ir pats apsiginti nuo netikėto užpuolimo žmonių. Jei kartais žandarų ir žemskių minia norėtu krėst išsiskirščius, tuomet reikia skųstis prokuratoriui ir liepti jieškoti tik po akių pribunancio šeimininko ir liudininkų, nės šiaip da gal ką savo nevidonai iškišti ir ištraukti žmones į bėdą. Dabokitės žandarų ir policijos kaip gyvačių!

Sk.

Iš Kalvarijos pav. Pabaigoje liepos mėn. yra paleistas iš Kalvarijos kalinio Jonas Jašinskas, kuris sėdėjo kalinyje visus metus už atrastas pas jį lietuviškas knygas. Tarp tų knygų buvo daug priešingų valdžiai ir prietam kitų buvo po kelis egzempliorius, dėlto ir puolė ant jo didesnis atsakymas. Teisiniai jis neadaug. Užklaustas, nuo ko pirkė knygas, Jonas Jašinskas pasakė, kad pirkęs knygas nuo Baliono (Rudaičio), kuris buvo sykį sugautas su maišu knygu ir dėlto buvo išbejęs į Ameriką. Bet reikėjo tokios nelaimės — Balionas sugrįžo iš Amerikos, buvo suimtas žandarų, nuvežtas į Kalvariją ir pastatytas prieš akis Jašinsko. Jašinskas užklaustas, ar tai nuo jo pirkęs atsakė kad ne nuo jo, bet nuo jo draugo, su kuriuom jis sykiu buvęs. Balioną sakėsi pažįstas. Per toki nelaimingą pasiteisinimą puolė nauja kaltė ant Baliono. Už savo nusikaltimą Jašinskas buvo apsudytas ant 1 metų kalėjimo ir ant 3 metų „poselenijos“ Maskolijoje. Iš pradžių kentės didelį vargą kalėjime. Pirmus

3 mėn. buvęs labai sunkunetrivojęs nerimaisčiu, bet suerzintas žandarų labai įpykęs ir igijęs didelį širdies užkietėjimą, vėliaus susiraminęs ir apsipratęs. Per kelis paskutinius mėnesius „krokodiliaus“ tiek buvo sugaudyta žmonių, kad kalinys pasidarė per mažas ir reikėjo grusti po kelis prasikaltėlius į vieną kambarį.

— Rudaitis (Balionas), sako, išvežtas yra į Peterburgą į „Petropavlovką“ sėdėt. Veik prieš 2 metų pas jį atrastas buvo maišas knygų. Bijodamas didelės bausmės Rudaitis buvo išbėgęs į Ameriką. Bet ne išbėgęs ten nė metų jis vėl sugryžo. Į tą tarpą suėmė su knygomis Jašinską, kuris besiteisinodamas pasakė, kad pirkęs knygas nuo Rudaičio. Jašinskas mat nežinojo, kad Rudaitis yra sugryžęs iš Amerikos. Iš to galima turėt gerą pamokinimą, kad niekad nereikia mesti kaltę ant kitų žmonių, kad ir jie būtų išbėgę iš Lietuvos. Geriausiai yra mesti kaltę ant numirusių.

S.

Is Naumiesčio. Pabaigoj birželio mėnesio parėjo iš ministerijos Vidaus Dalykų popieros apie nubaudimą daktaro Bagdanavyčiaus*) už prilaikymą lietuviškų laikraščių ir knygų. Paskirta yra nubauti daktarą atidavus jį policijos priežiūrai ant vienų metų. Nubandimas tas yra suvis menkas. Skirtumas yra tik tas, kad daktaras norėdamas išvažiuoti į kitą paviatą, ar į kitą guberniją, turi duoti apie tai žinią savo viršininkui, kuris tuomet išduoda bilietą. Tokių būdu valdžia neva gali arčiau prisiziūrėti, kur važinėja prasikaltėlis, ką veikia ir tt. Teipos-gi policija gali daryti visada reviziją pas jį. Kora yra paskirta be sudo arba t. v. administratyvišku būdu ir užtvirtinta paties caro.

Sm.

Is Vilkaviškio. Pabaigoj liepos mėn. pas daktarą Bagdanavyčių buvo padaryta revizija per policiją. Priežastis revizijos buvo ta, kad policija girdėjusi, buk daktaras rašinėjęs apie piktus policijos darbus. Bekrėsdama gyvenimą daktaro policija rado „Praeitį Vilniaus“ ir užgrėbė kelis raštelius ir keles knygas, kuriose nēr nieko priešingo valdžiai. Kiti spėja, kad revizijos pas daktarą, pas daktaro brolių kariūnėnėje ir daktaro tėviškėje yra padarytos irgi per pradžią „krokodiliaus“, kuris visokeriopu būdu kabinėjasi prie lietuvių ir malonėtų visus lietuvius sugrusti į kalinius. Sako, jis pasi-gyręs valdžiai, kad jo jau yra susektas didelis lietuvių sukilimas ir maištas. Bet ikišiol jis nieko da ne susekė ir dėlto jis neišpasakytai pykinasi ir graužiasi. Nesenei jis apgarsino, kad lietuviai ešą „maištininkais“, „buntaunin-

kais“, o čia niekuom ne gal parodyti lietuvių didelio nusikaltimo. O, būtų laikas parodyti, kad pats „krokodilius“ yra didžiausiu maištininku, nės jis daugiausiai sukelia žmones prieš valdžią. Tai yra antras Kligenbergas! kaip ans sukėlė prieš valdžią kražiečius, teip šits stengiasi kiek galėdamas sukelti prieš valdžią suvalkiečius.

— Žandarų viršininkas Vonseckas teip tankiai važinėja per Vilkaviškį, kad policija nespėja sujieškoti jiems „patvadą“. Kartais važiuoja 2syk per nedėlią. Miesto gyventojai jau pradeda rugoti, kad tankiai reikia davinėti patvadas žandarams. Jeigu katras iš namų valdytojų ne turi arklių, tai tas turi arklius samdyti. Neužilgo kitiems reiks samdyti patvadą žandarams antrą syk — o da toli iki pabaigai metų. Gyventojai miesto sunkinasi tuom „pavynaščiu“ ir kaip galėdami nor išsisukti. Per tai ne mažai turi baldos su policija.

Vrp.

Višakio Rudoj (Starpolės pavieto) per Š. Baltramiejaus atleidus kas-žin-kas priklijavo pas stebuklingą šulinėlį ir pas žydo krautuvę spaudintus atsišaukimus, kurie prasideda žodžiais: „*Broliai Lietuviai*“ ir rodyja reikalaut nuo maskolių vyriausybės lietuviškos spaudos. Nuo „šulinėlio“ kuningai greit liepė juos nulupti, ale prie žydo krautuvės keles dienas tebekabojo. Tai da vėl žandarams naujas darbas.

Abrys.

Tai vyrai Višakio-Rudos lietuviai! Lai ir kitur kiti lietuviai teip padaro! Tegul toki atsišaukimai po visą Lietuvą paplinta! Priklijuokit juos ant kryžių, ant kelrodžių, ant stulpų ir visur, kur tik gali žmonės skaityti!

Rd.

Is Prusų parubežio. Apie krėtimą žmonių einant per Rosijos parubežinės kamaras. Dabar paprastai kiekvieną pareinantį iš Prusų kamaros valdininkai kėsinaisi kratyti. Prastus žmones kuone visados ir krato. Bet pasirodo, kad nevalia yra teip daryt. Žmogų einantį per kamara tik dviejuose atsitikimuose gali krėsti. 1) Jeigu kas daneša, kad toks ir toks tikrai neša kontrabandą. Krata tada darosi ant atsakymo danešiko. Jeigu nieko nebus rasta danešiką gali i sudą paduot už apskelbą. 2) Kratyti gali ir patys valdininkai ant savo atsakymo, jeigu jie tikrai numano, kad tas ir tas nešasi kontrabandą. Jeigu nieko nebus atrasta, valdininkas atsako, už tai. Reikia tik pasiskųst jo augštesnei valdžiai. Vežimus, pundus, skrynutes, valizas krėsti valia, ale i kišenių lysti daleista tik tuose tik ką paminėtuose atsitikimuose. Tai-gi, einant per kamara niekados nereikia duotis kratyti. O jeigu ką iškratyta ir nieko nerastų, reikia pareikalaunt, kad sustatytų tuojaus ant vietos apie tą atsitikimą protokolą; iš savo pusės pristatant keletą liudininkų (svietų). Jei kamaros valdininkai nenorėtų daryt protokolo arba surašytų proto-

*) Vienu kartu su dru Bagd. pakliuvusi panaitė Malvina Krzyvoblockiūtė liko visai išteisinta. Pas ją buvo rastos kelos nekaltos lietuviškos knygelės.

kolą neteip, kaip dalykas buvo atsitikęs, tada rašykite į kambarų apie linkės valdžią skundą. Žinoma, su pridėjimu liudininkų. Lietuvos parubežės priguli prie Vilniaus kambarų apie linkės. Taigi tokius skundus reikia adresuot šiteip: *Городу Управлюющему Виленским Таможнымъ Округомъ*

Kambarų valdininkai turi apsieiti su pasažieriais švelniai ir mandagiai, visoki keikimai ir pludimai ant pasažierių nekalbant jau apie mušimus ir stumdymus jiems užginta. Pertai, jeigu ką pereinant kamara koksai nors valdininkas žodžiu ar ranka užgautų, nereikia to dovanot, bet pareikalaut išpradžių, kad persiprašytų; o jei to jisai padaryt nenorėtų, tada rašykite ant jo skundą, žinoma su liudininkų patvirtinimais.

Aš pats kitąsyk nežinodamas kambaros įstatymų duodavau, nė avinas, kratyti! Net gėda dabar prisipažinti! Bet paskui nuo vieno mokintiesnio žmogaus dasižinojau apie tuos dalykus, pabandžiau kratymui pasipriešint, ir iš pirmo syk tai pagelbėjo — jau manęs dabar nekrato. Pabandykite ir jus teip padaryt, nors, ant patyčių, pamatysit, kad teisybę čionai rašau.

Žemdarbys.

Is Prusų Lietuvos.

Tilžė. Ne gana to, kad maskoliai Did. Lietuvoje kratas daro ir jieško lietuviškų knygų, bet ir pas mus čion i Tilžę atsiunčia savo šnipukus, idant ištirintų ši-tai apie lietuviškas knygas ir lietuvištes krutėjimą. Teipo pirm kelių dienų atvyko pas mus i Tilžę viens maskoliškų šnipukų, jeib ši ar tą iššnipinėtų. Nebagas nieko nepešė, nės buvo labai kvailas ir iš tolo matomas, kad jis viens šnipukų yra. Nesuprasdamas lietuviškai negalėjo sakyti, kad jis lietuvis, bet sakė esąs lenkas ir didis lietuvių bičiulis, darbojas daug apie lietuvišty ir noris žinoti ar daug išeina lietuviškų laikraščių, knygų ir kokia jų italpa ir kaip pernešamos per rubežių ir tt. Mes pažindami jį šnipuku esant, pradėjom jį labai klaidinti ir jam papasakoti apie visai nebutinus daiktus ir šnipukas mislydamas, juog mes jį nepašistam ir jam kaip geram bieuoliui visą tiesą išpasakojam mums itikėjo ir nēr abejonės, kad jis sugrižęs atgal i Maskoliją savo perdėtiniamis arba geriaus sakant siuntėjams viską, kas jam tape iškalbėti atkartoję. Gal jo siuntėjai ir labai pradžiugo taip daug nuo jo patyrė, gal jį už jo darbus ir pagyrė, o taičiau nieko neištyrė.

Šnipukas pasirodė ir didei meilingas prieš lietuvišką draugystę „Byrutė“ ir klausinėjo apie jos draugšanius ir darbus. Žinoma ir čion jis nieko nepešė, bet viską perkreiptai

patyrė. Norėdamas pasirodyti tikrum lietuvištes bieuolum, padovanojo jis draugystei vieną rublį, kurį vyriausybė nepriėmė i draugystės kasą, bet susi-ję nusipirko už tą rublį alaus ir išgerė ant caro ir jo šnipukų sveikatos, vildamies, kad caras ir jo valdžia daugiaus tokių kvailų šnipukų atsiųstų pas juos su rubliais. Noriu ir mažumą aprašyti apie tą šnipuką. Šnipukas buvo da jaunas žmogus senumo kokių 20 metų, ne didelio augumo, turėjo akeliorius ir kalbėjo pusėtinai vokiškai, lenkiškai ir rusiškai. Pas mus Tilžėje nēr kalbama nė lenkiškai ir nė rusiškai, bet tik lietuviškai ir vokiškai ir todėl šnipukas norums — nenorums turėjo kalbėti vokiškai nemokėdamas lietuviškai. Šnipukas buvo labai baimingas ir vis aplink dairės, gal mislyjo, kad jam tik kas kaili neišpertų, gal ir norėjo ka vogti. Žinoma žmogus turintis subjaurintą saumėnę yra vis baimingas, o toks šnipukas šnipinėdams jau vis netur čystą saumėnę. Šnipukas pamatęs prūsų lietuvių laikraščius atspausčius gotiškėmis litaromis, ištare savo nusidvyjimą ir pridurė tą klausymą: „Kodėl Did. Lietuvoje lietuviai neskaito knygas atspausčius rusiškėmis literomis?“ Jam išrodžius, juog nēr galima lietuviškas knygas rusiškėmis literomis atspaudinti, ir nė skaityti, jis atsakė, kad lietuviai atgausę savo spaudą, nės už tai labai rupinąs nekursai rusas Petersburgėje. Gal šnipukas ir tiesą kalbėjo, o ir mes velyjam nuoširdžiai, kad musų broliai atgautų savo spaudą ir nereikėtų jiems su baimė skaityti knygą savo kalboje.

Prusų lietuvis.

Visokios žinios.

Muzulmanų padavimas. — Senei, labai senei vienas Andaluzijos maurų karaliaus sunus popuolė i verguvę pas krikščionišką karalių, kuris paėmė jį pas savę i tarnus. Tą vaikną, kuris buvo karaliaus sodauninku, vieną kartą pamatė neapsakomos gražybės karaliaus duktė. Jų akys sustiko; sodauninkas padavė jai kvietkele, jį priėmė ir turtum karšta liepsna perėjo per jų gyslas. Juodu vienas-kitą pamylėjo. Karalaičiūtė kas-dien vaikščiojo sodan ir su kiekvieną dieną jų meilė didinosi. „Apsikrikštyk, kalbėjo jam karalaičiūtė, ir aš išmelsiu nuo savo tėvo, kad jis mus sujungtu šliubu.“ Jaunas vaikas nepasidavė ant tokių prikalbinimų, tada liednumo valandoje karalaičiūtė klausė jį, ką reikia padaryti, kad pastoti muzulmane. „Tark“ šiuos žodžius: *La ilalla Mahomet Rasulalla**) atsakė vaikas. *La il ilalla Mahomet Rasulalla* — prašnabždėjo tyliu, saldžiu balsu mergina. — *Allachas* (Dievas) iš savo mielaširdystės apšvietė

*) Nēr Dievo apart Dievo, o Mahometas jo Pranašas.

ją. Jauni žmonės sėdėjo, laikydami vienas kitą už rankų, neapsakomam smagume, ir tada juos užtiko karalius. Jis liepė muzulmaną uždaryti i tamsų kalėjimą, o dukterei karčiai iškalbėjo. Bet jos ašaros sugriaudino tėvą ir jis išleido vergą ant laisvės. Išvarytas iš karališko kiemo jis vienok nenorėjo grįžti i savo tėvynę ir nuolat valkiojosi aplink savo numylėtosios gyvenimus, turėdamus viltį ją pamatyti. O karalaičiutė, apimta, gaudumo, sudžiuvo, kaip nulaužta kvietkelė, ir greitai numirė. Ją palaidojo ant krikščioniškų kapinių. Apsvaigęs iš gailėsčio jaunas vaikas sumislyjo baisų darbą — atkasti kapą, kad pažiūrėti paskutinį kartą ant mielo veido mylimos mergelės. Jų meilės dienose jis padovanojo jai pigų sidabrinių rankryši, kurį jį žadėjo nešioti iki savo gyvasties pabaigai. Tą rankryšį jis norėjo pasiimti ant atminties jų nesuteptos meilės. Naktį jis rankomis atkasė kapą ir — o baimė — jame rodo seno arabo lavoną. Velionis buvo aprėdytas i puikius Mekkos*) gyventojaus rubus jį rankoje gulėjo brangus žemčiugo karielėi**). Klausydamas kokios-tai nežinomos spėkos, jaunas vaikas pasiėmė tuos karielius ir nubėgo. Jis ilgai ėjo, pergalėdamas pailsimą ir kęsdamas visokias kančias; ant galo atėjo i Mekką. Netekęs visko ant svieto, jis norėjo prisiartinti prie Dievo ir numirti šventoje žemėje. Ką tiktai atvykęs i miestą, jis tuojaus pasiskubino atlankyti ir nulenkti galvą prieš Kaubą (tai šventas akmuo Mekkoje), paskui pradėjo melstis, skaitydamas ant karielių maldas. Tik štai nepažistamas jaunas žmogus puolasi prie jo: „Vagie — rėkia jis — iš kur tu gavai šituos karielius? Ant jų panašių niekur nėra ant svieto; mano tėvas liepė man palaidoti jį su jais ant šventų Maalo kapinių. — Tu padarei šventvagystę, pavogei juos iš kapo!“ Susirinko žmonės ir kaltininką nuvedė pas kadijų (sudžią). „Iš kur gavai tu šitą brangų daiktą?“ paklausė sudžia: „Aš jį radau krikščioniškoje šalyje, iš kurios atėjau“, atsakė keleivis ir teisingai apsakė visą gaudolingą atsitikimą. Visi su pasigailėjimu klausė jo, matydami jo teisingumą. „Eikite i Maalą, nusprendė sudžia, tu, jaunas vaikine, lengvai rasi ten savo tėvo kapą, ir su Dievo pagelbą mes greitai žinosime teisybę.“ Nuėjo ant kapinių, atkasė kapą ir visi nusistebėjo radę jame gražiosios krikščioniškos karalaitės kuną. Aprengta i puikius rubus ji, rodosi, miegojo grynų nekaltos mergelės miegu. o ant jos rankos blizgėjo prastas sidabro rankryšis. Jį tikėdama pasakė žodžius: La ilalla Mahomet Rasulalla. —

*) Mekka — muzulmanų šventas miestas Arabijoje.

**) Muzulmanai meldžiasi ant karielių, kaip kataikiai ant rožančių. —

Kad suprasti tą muzulmanų padavimą, reikia žinoti, juog muzulmanai skaito laimingais tuos, kurie numiršta Mekkoje. Kas-met šimtai tukstančių muzulmanų važiuoja ir eina iš visų svieto šalių i Mekką melstis už nusidėjimus. Muzulmanai tiki, kad tas žmogus, kuris numiršta Mekkoje, gauna dangų, esti išganytas, kad jisai yra mielas Dievui. Užtat, nors Mekkoje nuo didelių žmonių susigrudimo kas-met kila visokios ligos, o nekuriais metais ten ypač daug išmiršta nuo koleros, bet muzulmanai be baimės važiuoja ten, tikėdamiesi gauti dangų. Muzulmanai taip-pat tiki, kad mielo Dievui, žmogaus lavono po jo myriui, nors jis numiršta tuli nuo Mekkos, nežemiški verblūdai perveža i Mekką ir ten palaidoja. Ant šito tikėjimo paremtas tas padavimas. Šventos mergelės, numirusios tvirtam muzulmanų tikėjime, kunas tapo pervežtas i Mekką ir paguldintas muzalmano kape, iš kurio lavonas nusidėjusio muzulmano tapo perneštas i netikinčių šalį. — Kad numirti laimingu ir nusivaliusiu nuo visų nusidėjimų, muzulmanai daugiausiai senatvėje keliauja i Mekką. Mat, visados žmogus elgiasi taip, kad turėti didžiausią naudą. Jau kad nesigailėti pinigų ant kelionės, tai reikia bent rupintis, kad kelionė būtų naudinga. Turtingi važinėja ir po kelis kartus, o neturteliai iš tolimų kraštų nenuvažiuoja nėsykį. — Neturtingam mat visur bloga; ir dušią išganyti sunkiaus, nekaip turtingam, pagal dabarnykščias žmonių pažiuras. Neturtingam nėra už ką nupirkti mullų (muzulmaniškų kunigų) maldas, nėra už-ką važinėti i šventas vietas ir taip toliaus. —

Girinžas.

Atsakymai.

✓ **P-ui S.** Už žinias ir straipsnius dėkui. Pasi-naudosime.

✓ **P-ui Atsiradusiam.** Straipsnius iš „Revue des Revues“ gavome. Sunaudosime.

✓ **P-ui P. Zambrukai.** „Medžių sėklas“ gavome. Toliaus gal tą straipsnį patalpysime „Uk.“, ale pirmiaus spaudsime dalykus da po spauda nebuvusius. Straipsnis tasai guli pagal Tamistos norą pas p. L.

Piningus ir laiškus i Ukininko (ir Varpo) redakciją siunčiant, reikia šitoksai adresas padėti:

Herrn Dr. Bruazis, Tilsit (Ostpreussen).

Tur inys.

Šelpimas vardenių. — Atsilikes pjovikas. — Dezen-terija arba kruvinas viduravimas. — Apie džiovą. — Sugedimas vidurių pas vaikus. — Anglija ir Biblija. — Pabrikas ir sodžius. — Vilojimas maskolių i mus kraštą. — Pradinėse mokslineiose turi buti išguldama visi dalykai lietuviškai. — Susiėjimas 50 metų kunigystės Vyskupo Beresnevičiaus. — Korespondencijos: Senapilė; Ritavo; Pilviškiai; Iš Vilkaviškio pavieto; Iš Kalvarijos pavieto; Iš Naumiesčio; Iš Vilkaviškio; Višakio Rudo; Iš Prūsų parūbežio. — Iš Prūsų Lietuvos: Tilžė. — Visokios žinios. — Atsakymai.